

Čeladenská fontána

Zpravodaj BESKYDSKÉHO REHABILITAČNÍHO CENTRA

4 / 2013, ročník V.

Časopis ČELADENSKÁ FONTÁNA je vydáván pro zaměstnance, klienty a partnery Beskydského rehabilitačního centra v Čeladné. Cílem Fontány je přinášet informace všem, kteří se chtějí dozvědět více o tom, jak zde, na úpatí Ondřejníku, pomáháme těm, kteří potřebují upevnit zdraví. Je to jednoduché: díky zdejším mimořádně příznivým klimatickým podmínkám a vysoké úrovni rehabilitační péče je BRC vyhledávaným zdravotnickým zařízením s výbornou pověstí. Za neopakovatelnou a dnes velmi vzácnou atmosférou rodinného prostředí k nám jezdí pacienti z celé republiky. Tímto zveme i vás. Všechna vydání Čeladenské fontány najdete také na www.brc.cz.

JANÁČKA MILUJI JIŽ OD DĚTSTVÍ

řeká herec Ladislav Frej

Rozhovor s tímto oblíbeným hercem, který vznikl v průběhu jeho několikadenní návštěvy v BRC, si můžete přečíst na straně 3. Ale nejen to. Pana Freje jsme k nám i s jeho partnerkou paní Gábinou (na snímku vpravo) pozvali také proto, že to má u nás rád a slíbil, že pro diváky naší televize Ondřejka natočí během svého pobytu odpovědi na několik otázek. Ty po zpracování ve studiu Video-Foto v Krnově uvedeme v televizní premiéře jako první díl cyklu dokumentů TV Ondřejka s názvem **DŮVĚRNÉ HOVORY**. Podobné rozhovory budeme postupně připravovat i s dalšími zajímavými osobnostmi, které spojují přinejmenším jejich opakované návštěvy Čeladné a obliba služeb našeho rehabilitačního centra. Všechny dokumenty budou po odvysílání trvale přístupné na našem kanále YouTube.

(<http://www.youtube.com/rehabilitacnicentrum>)

(aa)

KŘÍŽEM KRAJEM

Tak se jmenuje pořad Českého rozhlasu Ostrava, pro který natočila několik rozhovorů jeho redaktorka v průběhu setkání s novináři, které jsme zorganizovali při příležitosti 111 let od založení lázní Skalka. Část rozhovoru s ředitelem BRC MUDr. Milanem Bajgarem (na snímku vlevo) vznikla přímo v našem parku, celý 17minutový pořad je uložen v internetovém rozhlasovém archivu:

<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2904288>

Více o setkání s novináři na stranách 10 a 11.

BRZY DOVRŠÍ ÚCTYHODNOU TŘICÍTKU

Andrea Adamová

Ptáte se, komu bude třicet let a proč úctyhodných? Titulkem jsem vás záměrně uvedla v omyl, ale jen trochu. Nejedná se totiž o věk, ale o počet pacientů, kteří se k nám přijeli léčit na doporučení paní Elišky Maxové z Náměště nad Oslavou (*na snímku vlevo*). Dokonce mám na to „důkaz“ v podobě jmenného seznamu pacientů - jejích příbuzných, známých a bývalých kolegyně, který mi přinesla na domluvenou schůzku. Jak je to možné? Tak začněme od začátku. Paní Maxová se k nám poprvé přijela léčit v roce 2006, a to na doporučení

spolubydlící, se kterou rok předtím sdílela pokoj v lázních Teplice nad Bečvou. Přijela hlavně kvůli Polariu, i když jí nakonec naše lékařka doporučila jen chlazení lokální. Na její bolavé klouby a vážné potíže s operovanou páteří zabrala kryoterapie skvěle. Ale nejen to: „Rebox je úžasná věcíčka, stále přesvědčuji svého lékaře, aby ji koupil do své ordinace. Přístroj na lokální chlazení, který by se podobal tomu vašemu, jsem jinde nenašla. A Honza Neuwirth mě naučil spoustu věcí - cvičím je neustále i doma“, říká jedním dechem. A právě tehdy vznikla její pochopitelná vášeň pro Čeladnou - prostě proto, že jsme jí pomohli. Od té doby k nám do rehabilitačního centra jezdí pravidelně a mě zejména potěšilo, že letos jí žádost o léčbu revizní lékař schválil bez námitek.

Nebyla by to ale paní Maxová, aby si takovou pomoc nechala jen pro sebe. Možná se v tom odráží i její pracovní minulost, kdy vedla jako vedoucí pro mimoškolní zájmovou činnost 60 dobrovolníků a organizovala různé akce pro 800 dětí z Náměště a z okolních šesti obcí. Tak prostě od roku 2006 začala doporučovat léčbu u nás všem kolem sebe, o kterých usoudila, že by jim prospěla. Na jejím seznamu jsem napočítala 26 jmen, někteří u nás byli už také opakovaně. Troufám si tedy tvrdit, že titulek je pravdivý zcela. Paní Maxová si za to zaslouží přinejmenším „metál“ a hlavně velké poděkování! Ano, vím, spousta z vás, našich pacientů a čtenářů namítne, že to dělá také tak - jen si nevedete takový seznam. My v rehabilitačním centru s tím vlastně počítáme, protože víme, že osobní doporučení je daleko účinnější, než sebelepší reklama. Takže berte tento článek jako poděkování vám všem - a také trochu jako pobídku, abyste nám takto nezapomněli pomáhat dál.

Poznámka: Až po uzávěrce poslala paní Maxová do redakce Fontány vyjádření k článku o své „třicítce“. Její e-mail potěší autentičností a opět překypuje nadšením pro práci mnoha našich kolegů a kolegyně: „Letos v lednu jsem dostala od mé přítelkyně z Kunčic paní Hany Šrubařové opis článku z Fontány, kde ředitel BRC MUDr. Milan Bajgar uvedl informace pro pacienty, kteří se chtějí léčit, a informace pro lékaře, kteří navrhuji léčbu, kterou nyní schvaluje revizní lékař ZP. Za to moc děkuji. Celý tým pracovníků na LD Polárka nyní pod vedením MUDr. Marie Špačkové jsou lidé, kteří vykonávají svou práci svědomitě a zodpovědně. Sestra Liduška Horečková nad rámec své pracovní náplně svými výrobky dělá krásnou výzdobu jídelny po celá léta. Patří všem mé poděkování. PhDr. Andrew Urbíš na svém pracovišti seznamuje pacienty s cvičením TAO JIN a jeho příručku Cesta ke zdraví vřele doporučuji, rovněž v ČR jako první provádí léčebnou metodu MATMA. Nejen léčení, ale také pan Jaroslav Kozel organizuje ve svém volném čase pro pacienty zájezdy po krásách Beskyd a cílem je Turzovka, poutní místo na Slovensku. Pan Martin Pašík zase ochotně ve svém volnu vykonává práci řidiče. Novinkou od roku 2012 jsou zájezdy pro pacienty na Lysou Horu, za což patří vděk paní Andrei Adamové, která se podílela na zajištění této akce, a řidiči panu Jaromíru Svatošovi, který je ve funkci průvodce a zároveň řidiče skvělý. Prosím nezlobte se, ale pokud můžete, tak moje děkování velmi stručně je na místě. Pana primáře Zdeňka Klimeše pozdravuji za kamarádku z Tišnova.“

Janáčka miluji již od dětství...

říká Ladislav Frej

ZAČALO TO V KOČÁŘE NA RADHOŠTI

Známý divadelní a filmový herec Ladislav Frej nejprve natočil pro Televizi Ondřejka (vnitřní televizní okruh BRC) drobný medailonek, v němž se vyznává ze vztahu nejen k naší části Beskyd, ale konkrétně i k tomuto léčebnému zařízení. Teď, když je již vše natočeno, sestříháno a zaznamenáno, sedíme s Ladislavem Frejem v kavárně Lara a já se ptám:

Jak jste se Vy, rodem Brňák, nyní bydlištěm Pražák, ocitl tady v Beskydech?

Svět je malý. Jezdili jsme s mojí manželkou Věrou Galatíkovou rádi do Luhačovic a jednou jsme byli pozváni na pracovní výlet. Ten spočíval v tom, že jsme se vozili na vrcholu Radhoště v kočáře a propagovali

nějaké místní aktivity. A to jsme byli odtud jen malý kousek. Moc se nám na Radhošti líbilo.

Sem, do Čeladné, jste zřejmě v kočáru nepřijeli?

Nikoli. Tehdy měla Věra po operaci kolena a standardní nemocniční rehabilitace jí nějak nepomáhala. Známí nám doporučili Beskydské rehabilitační centrum. Když jsme se podívali na mapu, řekli jsme si jediné. Tam to přece známe, nedaleko odtud jsme jezdili v kočáře. Avšak tentokrát jsme přijeli autem. A nelitovali jsme.

Takže se dá říci, že jste v prostředí důvěrně známém?

Určitě. A víc, než si myslíte. Věra tu byla ještě několikrát, já také, jezdí sem i moje dcera, byl zde několikrát i můj syn. Každý z nás jsme si tu něco našli, co nám, jak se říká, s tělem i duchem pomohlo. A já tu u vás ještě vždycky slyším Janáčka.

Janáčka? Ale toho jste slyšel spíše ve svém rodišti, ne?

Samozřejmě. Jako kluk jsem zpíval v dětském sboru Janáčkovy opery v Brně. Pamatuji se, jak jsme zpívali děti Lišky Bystroušky...

v tu chvíli skáču panu Frejovi do řeči a ptám se:

A víte, že první zvuky liščátek si Janáček zapsal nedaleko odtud, v hukvaldské oboře?

To jsem nevěděl. Ale teď je mi jasné, proč tady u vás stále toho Janáčka slyším. Že to není pouze blízkostí jeho rodiště.

Nuže, pane Freji, kdy se zase uvidíme?

Beskydské rehabilitační centrum v Čeladné je, a to neříkám jako zdvořilostní frázi, trvalou součástí každoročního programu nejen mého, ale i mé partnerky a mých dětí. Jak jsem již řekl, každý jsme si tu našli něco jiného. Proč bychom sem nejezdili, když zde pokaždé pookřejeme. Víte, člověku to zde vůbec nepřipadá jako na návštěvě. Jsme tu jako doma.

Za rozhovor poděkoval: Petr Andrlé

PŘEDSTAVUJEME

Je to téměř na den přesně rok, kdy jsme ve Fontáně podrobně představili individuální fyzioterapii a práci fyzioterapeutek BRC jako „**Naše rodinné stříbro**“. Mgr. Anna Biolková tehdy ve svém článku zdůraznila, že důležitým předpokladem úspěšné léčby je týmová práce a spolupráce mezi lékaři, fyzioterapeuty, případně s ergoterapeutkami a s psychologem. My se dnes zaměříme na práci ergoterapeutek BRC. Zatímco fyzioterapeutek pracuje u nás přes dvacet, ergoterapeutky jsou na dvou pracovištích čtyři: **Bc. Romana Aujeská, Bc. Lucie Pacharová, DiS. Ludmila Šlechtová a Bc. Darina Tomicová**. Romana, Lucie a Darina vystudovaly bakalářský obor ergoterapie, Ludmila je diplomovaná specialista v témže oboru, všechny čtyři mají za sebou několikaletou praxi. Každá z nich se několikrát týdně věnuje průměrně deseti pacientům. Častá, ale - jak dále uvidíme - v dnešní době už zcela nepřesná představa o práci ergoterapeutek zahrnuje různé doplňkové pracovní terapie - vedení keramických dílen, rukodělné práce a podobně. Zeptali jsme se tedy, čím se zabývá současná ergoterapie, jakým pacientům pomáhá a jaké metody naše ergoterapeutky používají. (aa)

ERGOTERAPIE

**Bc. Darina Tomicová,
Bc. Romana Aujeská**

Ergoterapie je obor rehabilitace, jejímž úkolem je navrátit pacienta co nejdříve do aktivního života. Ergoterapie se zaměřuje na výcvik soběstačnosti, navrhování a výběr vhodných kompenzačních pomůcek, dále na trénink jemné motoriky, paměti, koncentrace, prostorového vnímání a logického myšlení, její součástí je také logopedická péče a odborné vedení volnočasových aktivit (v BRC jsou to kondiční severská chůze a aqua-aerobic, na které se mohou pacienti přihlásit sami). Ergoterapii absolvují v našem centru pacienti určené lékařem a každá ergoterapeutka má k dispozici vstupní lékařské vyšetření, které obsahuje souhrn zdravotního stavu pacienta, dosavadní léčbu a výčet hlavních a vedlejších diagnóz.

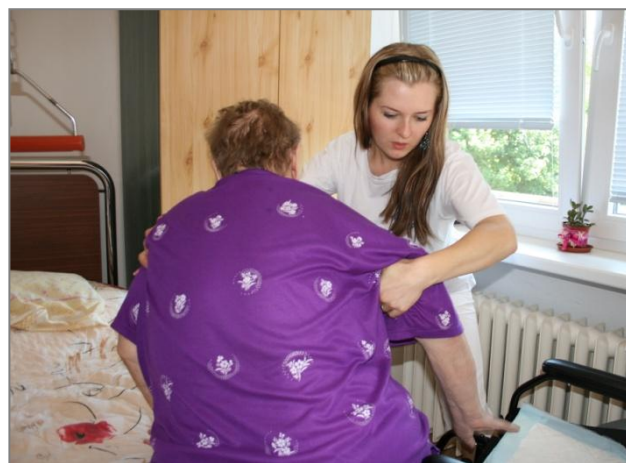
Pro lepší orientaci v jednotlivých činnostech rozdělíme v dalším textu ergoterapii na individuální a mobilní. Počet jednotlivých terapií se stanovuje se na základě míry daného poškození, převážně je to 3x týdně, v některých případech i denně, nebo se kombinují obě ergoterapie navzájem. V obou případech ergoterapeutka nejdříve provede ergodiagnostiku, kdy pomocí speciálních testů zjistí aktuální zdravotní a funkční stav pacienta a tedy také to, co pacient potřebuje a co pro něj může udělat.

INDIVIDUÁLNÍ ERGOTERAPIE

Individuální ergoterapii navštěvují pacienti po zlomeninách a úrazech horních končetin, mozkové příhodě, při roztroušené skleróze, Parkinsonově chorobě a jejích symptomech, po ortopedických výkonech (zejména po náhradě ramenního a kyčelního kloubu). Pro ergodiagnostiku používáme modifikovaný *test funkce ruky*. Zjišťujeme bolestivost, kloubní rozsahy, svalovou sílu, citlivost, obratnost horních končetin a různé druhy úchopů. Podle toho stanovíme a sdělíme pacientovi průběh terapie a cíle, kterých je možné dosáhnout.

Ke každému přistupujeme individuálně a komplexně s ohledem na jeho zdravotní i psychickou stránku a sociální podmínky. Pacient dochází ve stanovené časy na pracoviště ergoterapie a ergoterapeutka s ním provádí různé techniky, například míčkování, měkké a facilitační techniky, prvky Kabatovy, Bobathovy, Feldenkraisovy metody, školy zad, dále výcvik úchopových schopností, trénink jemné motoriky (na snímku vlevo s pacientkou provádí Romana Aujeská), psaní, výcvik paměti a logických schopností, nebo používá logopedické postupy. Před každou terapií zjišťuje ergoterapeutka aktuální

psychický a fyzický zdravotní stav pacienta, jeho spokojenost s ostatními procedurami a jejich vhodnost. Dotazuje se také na to, jak pracoval při fyzioterapii, aby na ni mohla přirozeně navázat. Spolupracuje při tom s ošetřujícím lékařem daného pacienta. Téměř denně se o uplatňovaných postupech domlouvá s fyzioterapeutkou, hodnotí spolu použité techniky, zvažují výběr konkrétních pomůcek (dlahy, ortézy, protézy, pomůcky pro soběstačnost a lokomoci), domlouvají se na zvyšování náročnosti terapie a pomáhají si navzájem u těžších stavů, kdy je například třeba dopomoci dvou osob při vertikalizaci (posazování na lůžku, nebo přechod z lehu do stoje). Při poslední terapii se provádí závěrečné hodnocení subjektivní (pacientovy pocity spokojenosti, bolesti, zhodnocení stavu jeho očima) a objektivní (změřené výsledky, které se zaznamenávají do daného testu). Zopakujeme vhodná cvičení, techniky a doporučíme pacientovi kompenzační pomůcky pro zvýšení soběstačnosti a kvality života.

Techniky využívané v individuální ergoterapii:

- **Míčkování**, měkké a mobilizační techniky (uvolnění tkání, svalů, kloubů)
- **Facilitační techniky** (pomocí ježků, kartáčků a různých povrchů dráždíme kožní receptory)
- **Prvky Kabatovy, Bobathovy metody**, které pracují na neurofyziologickém podkladě
- **Škola zad** (zaměřujeme se na správné držení těla v sedu, stoje, vleže, při zvedání břemen a držení těla při základních denních činnostech a sportech)
- **Nácvik úchopů a jemné motoriky** (využíváme různotvaré předměty)
- **Nácvik obratnosti a koordinace** (prstoklady, postřehová cvičení, cvičení s papírem)
- **Nácvik psaní** (rozkreslovací, obkreslovací techniky, nácvik písmen, opisování, psaní, zejména psaní vlastního podpisu, přeučování na nedominantní končetinu)
- **Trénink mozkových funkcí, logiky, orientace, pozornosti, koncentrace, paměti** (soubory testů, početních úkolů, obrázků, hádanek, labyrintů, schémat rozlišených podle stupně náročnosti)
- **Prvky logopedie** (pomocí mimických cvičení, slabikáře, abecedy, fatického slovníku se snažíme o rozvoj řeči a nácviku čtení)

MOBILNÍ ERGOTERAPIE

„Mobilní“ ergoterapeutka dochází za pacienty do jejich pokoje a terapie probíhá přímo tam, nebo na chodbě či v exteriéru (**na snímku nahoře nácvik chůze ve vysokém chodítku a s pomocí peroneální pásky na levé noze**). Mezi pacienty, kteří mívají ergoterapii soběstačnosti, patří nejvíce lidé po cévní mozkové příhodě, různých parézách (částečném ochrnutí), poraněních míchy, amputacích horních nebo dolních končetin, dětské mozkové obrně, roztroušené mozkomíšní skleróze, po zlomeninách horních a dolních končetin apod. Při prvním setkání se ergodiagnostika provádí pomocí *testů soběstačnosti*. Ergoterapeutku v první řadě zajímá pacientova sociální anamnéza a podmínky, ve kterých bydlí (byt s výtahem či bez, schody a kolik, koupelna s vanou nebo sprchovacím koutem, madla, prostorný či stísněný byt, zda má příbuzného, který se o něj postará nebo mu pomůže apod.) Odpovědi na tyto dotazy jsou velmi důležité pro následnou terapii, při doporučování pomůcek pro doma a kvůli možné úpravě bytu podle onemocnění pacienta. Dále se vyšetřuje pacientova pohyblivost v rámci lůžka (otočení na obě strany, posazování, jistota sedu, postavování a stoj, rovnováha, přesuny na židli, vozík a zpět). Součástí diagnostiky je i to, jak pacient zvládá ranní a celkovou hygienu (přesun do vany a zpět) a toaletu. Také se vyšetřuje schopnost pohybu - chůze (je-li možná a s jakými pomůckami), jestli zvládá chůzi po schodech a v terénu a jak kvalitně. Pokud pacient chůzi nezvládá, zjišťuje ergoterapeutka, jak se pohybuje na mechanickém vozíku, jestli umí „řídít.“ Vyšetření pokračuje ústními dotazy na oblékání, obouvání a jedení, ale také následuje praktické odzkoušení

Po celý léčebný pobyt se snažíme směřovat pacienta k soběstačnosti a k co největší samostatnosti, aby pobyt doma a péči o sebe zvládal sám, nebo jen s mírnou pomocí rodiny.

všech těchto činnostech. Hodnocení se provede společně s pacientem a přitom se určí cíl terapie, čeho chceme dosáhnout a co je nutné nacvičit. A začínáme:

- **Nácvik mobility (pohyblivosti) v rámci lůžka** - zaměřuje se na základní dovednosti, jako je „mostění“ (zdvih pánve od podložky) a posuny pánví, otáčení celého těla na obě strany, posazování přes okraj postele, sed a jeho stabilita, vstávání ze sedu do stoji, stoj a jeho stabilita, přesuny na židli (mechanický vozík) a zpět (**na snímku na straně 4 nahoře provádí přesun s pacientkou Darina Tomicová**). U těžce pohyblivých pacientů je velmi důležité polohování těla a jeho částí - nejprve polohování provádějí sestry, fyzioterapeuti či ergoterapeuti, pak se učí pacient, aby se do potřebné polohy přetočil a upravil sám.
- **Nácvik lokomoce (pohybu)** - pokud to zdravotní stav pacienta dovolí, snažíme se o to, aby co nejdříve chodil. Chůze je prevencí mnoha komplikací. K dispozici máme různé druhy pomůcek: bradlový chodník, vysoký pojízdný rám, nízká chodítka pevná či na kolečkách, podpažní berle, francouzské berle, vícebodové hole, vycházkové hole a trekové hole. Po poradě s lékařem, podle možné zátěže na končetiny, volíme vhodnou pomůcku pro pacientovu maximální samostatnost a co největší jistotu. Chůzi začínáme v pokoji, na chodbách, pokud je to možné, trénujeme po schodech i v exteriéru. Občas je nutné pacienta dovybavit peroneální páskou, osmičkovým tahem či peroneální dlahou (pomůcka pro usnadnění zvedání špičky chodidla a pro zpevnění kotníku). Při chůzi se využívají i hemi závěsy na horní končetinu při obrácení, aby se „nevytáhoval“ ramenní kloub z jamky a následně jako prevence bolestivého ramene. Pro zpevnění kolenních kloubů se používají kolenní ortézy a ke zpevnění křížové oblasti (hlavně po operacích bederní páteře) bederní ortézy. Pokud je chůze nemožná, učíme pacienta pohybu na mechanickém vozíku. Měl by zvládat pohyb v budově (jízdu vpřed a vzad, otevírání a zavírání dveří s mechanickým vozíkem, otáčení, couvání, pohyb výtahem) a pohyb v terénu. Jakmile to stav pacienta dovolí a vidíme, že se zlepšuje, domluvíme se s lékařem na úpravě terapie, změně pomůcky, se kterou chodí. Cílem je, aby léčba

pokračovala svižně dopředu a pacient nestagnoval na místě.

- **Nácvik oblékání** - učíme pacienty, jak se nejefektivněji obléknout a přitom se úplně „nesedřít“. Pokud to nezvládá sám, ukazujeme, jak obléci kalhoty pomocí dlouhé lžice na boty nebo pomocí francouzské berle a jiné „vychytávky“. Existují pomůcky, které usnadní oblékání, jako je navlékač ponožek, elastické tkaničky do bot, různé podavače na drobné věci apod. Mnohdy stačí jen rada „jak na to“, a pacient spoustu věcí zvládne sám.
- **Nácvik hygieny** - vyzkoušíme s pacientem nácvik ranní hygieny, vstup do sprchovacího koutu či do vany a zpět, pokud nezvládá vstup do vany, zkusíme sedačku na

vanu (záleží na tom, zda doma má sprchový kout či vanu). (**Na snímku vlevo nacvičuje Ludmila Šlechtová vstup a výstup z vany se sedačkou, který se provádí nejdříve „nasucho“.**) Vysvětlíme techniku mytí. Je možné si pomoci dalšími pomůckami, jako jsou mycí houby a kartáčky na delší rukojeti, protiskluzové podložky do koupelny, sprchovací křesla, madla, nástavce na WC pro zvýšení sedu na WC apod.

- **Nácvik sebe sycení** - máme k dispozici speciálně upravené příbory se zvětšeným úchopem, nebo potřebný úchop vymyslíme s pacientem individuálně. Trénujeme techniku krájení a samotné jedení. Pokud je třeba, informujeme pacienta o dalších pomůčkách pro něj vhodných: protiskluzové podložky, okraje na talíře, speciální prkénka na krájení, upravené nože, otvíráky konzerv pro použití 1 rukou, speciální škrabky apod.
- **Nácvik psaní a manipulace s penězi**

Velmi důležitá je vzájemná spolupráce a komunikace mezi ergoterapeutkami, fyzioterapeutkami a lékaři, aby terapie byla pro pacienta individuální, prospěšná a posouvala ho vpřed. Také je vhodné, když se zapojí rodina pacienta, přijde se na terapii podívat, aby příbuzní věděli, jak mohou pomoci a jak mají s pacientem manipulovat, aby mu to co nejvíce prospívalo. Ve spolupráci s lékařem a staniční sestrou vybírají ergoterapeutky vhodné pomůcky, které pak doporučí na doma. Pokud pacient potřebuje speciální pomůcky, úzce spolupracujeme s ortoptikou a protetikou. Pravidlem však je nezahltit pacienta všemi možnými pomůčkami na trhu, ale vybrat tu správnou pro něj a naučit ho s ní správně pracovat tak, aby mu prospěla.

BERTHOLD STORCH, DALŠÍ Z GENERACE LÉKAŘŮ LIDUMILŮ

aneb 111 let od lázní Skalka k Beskydskému rehabilitačnímu centru 1902 - 2013 (2)

MUDr. Storch se stal legendou již za svého života. Mezi Čeladnou a Kunčicemi pod Ondřejníkem kolovaly zvěsti o tom, jak zasáhl, zachránil, pomohl, zázračně uzdravil a nikdy za to nic nechtěl. Ke konci jeho života doplnil legendu drobný poznatek, bohužel krutě pravdivý. Když doktor Storch jednal s pacienty, někdy si instinktivně svoji malou doktorskou brašničkou zakrýval žlutou Davidovu hvězdu, kterou musel dle surových rasových zákonů nosit. Jakoby tím gestem chtěl říci, že se stydí i za ty, kteří to vše vymysleli a nařídili.

Doktor Storch patřil ke generaci lékařů lidumilů. Je zvláštní, že ho někde uvádějí jako Bartoloměje, zatímco on byl Berthold. Toto jméno je složeno ze staroněmeckých slov „berath“ a „waltan“ a v podstatě znamená něco jako „skvělý vládce“. Možná, že se to vyplnilo. Skvělým člověkem jeho nositel byl a vládl nezměrnou starostlivostí, odborností a pílí.

Berthold. Tak jest uvedeno v Listě domovském, vydaném obcí Veselí nad Moravou, v níž se Berthold Storch 10. října 1867 narodil. Tatínek Bertholdův hospodařil na gruntě č. 1 v Tovačově, maminka pocházela z Lipníka nad Bečvou. Berthold studoval na gymnáziu v Mikulově, kde se potkal se Žofií Pollitzerovou, jejíž tatínek Max byl místním obchodníkem se střížním zbožím. Po maturitě v srpnu 1887 se zapsal v zimním semestru 1887/88 ke studiu medicíny na lékařské fakultě Vídeňské univerzity. A 16. července 1894 byl slavnostně promován doktorem medicíny. Jeho prvním působištěm byl Bremberg (dnes Sopron), kde firma Brembergbanyas těžila hnědé uhlí. MUDr. Storch zde měl velkou příležitost studovat plicní choroby, které ho již jako medika zajímaly. Berthold se oženil se Sofií a ještě v Soproni se jim narodil 26. prosince 1889 syn Adalbert a o rok později dcera Meta. Později přišla Stella (1901) a nakonec Irma, narozená v roce 1908 také ještě v Soproni. Storchovi měli krásnou rodinu. V roce 1911 je při návštěvě hlavního města monarchie takto zvěčnil vídeňský fotograf (upravo).

V roce 1908 skončil své působení v lázních Skalka (dnešní areál Beskydského rehabilitačního centra), ale i v Mariánských Horách, MUDr. Jan May. Byly to především jeho rodinné poměry (smrt desetiletého syna Oldřicha) a velice neutěšené poměry politické v místní mariánskohorské samosprávě, které ho přiměly k návratu do Prahy, kde byl až do své smrti v roce 1931 vyhledávaným lékařem.

A tak 6. června 1909 je zapsán do listu vlastnického nový provozovatel lázní Skalka - *Steinkohlenbergbau-Genossenschaft des Mährisch-Ostrauer Revierbergamtsbezirkes in Teschen*. Není ani těžké rozluštit, že šlo o společenství těžářů. O 22 let později, dne 10. června 1931, je zapsána do listu vlastnického *Skupina I. báňského společenstva úředního okresu moravskoostravského revírního báňského úřadu v Moravské Ostravě*.

A pro obě tyto společnosti pracoval MUDr. Berthold Storch. Byl rád, že se může vrátit domů, na Moravu. V Tovačově bydleli Storchovi od nepaměti. V Brembergu si mimo jiné vysloužil pověst odborníka na choroby horníků.

Pokračování na další straně

Foto: H. Geipke Wien 1911

Pokračování z předchozí strany

A tak se po lidumilu Janu Mayovi naštěstí objevil odborník stejného ražení. Oba totiž dobře poznali na počátku své lékařské kariéry prostředí hornické. MUDr. Berthold Storch plných 33 let léčil nejen klienty lázní, ale i místní občany okolních obcí. Za tu dobu si vysloužil pověst znamenitého lékaře a nesmírně citlivého člověka. Několik let po svém nástupu zakoupil Moralovu vilu č. p. 241 a nastěhoval se do ní i s celou rodinou.

A pár let poté to bohužel začalo. Doktora Storcha na jeho pozici vedoucího lékaře vystřídal německý lékař Gerhart Kopriwa. Doktor Storch se ještě pokusil pomáhat lidem dál a otevřel si nedaleko kunčického nádraží soukromou ordinaci. Nejprve byl zatčen jeho syn Adalbert a prvním transportem dne 20. října 1939 odeslán do koncentračního tábora. Nejmladší Irmě se podařilo uprchnout na Slovensko, kde se později vdala a než v roce 1990 zemřela, projevila přání, aby její urna byla umístěna na hrobě č. 556 sestry Mety, která zemřela v roce 1918 (paradoxně zřejmě na tuberkulózu) a byla pochována na kunčickém hřbitově. Stella uprchla do Spojených států. Provdala se a žila až do své smrti v roce 1998 ve městě Urbane (stát Ohio v USA).

Usnesením okresního soudu ve Frenštátě pod Radhoštěm ze dne 18. 9. 1947 a následným potvrzením Moravskoslezského Zemského národního výboru zde dne 20. února 1948 byla Žofie Storchová, rozená Politzerová, posledně bytem v Čeladné, příslušná do Kunčic pod Ondřejníkem, židovského náboženství, narozená 5. 6. 1872 v Mikulově, prohlášena za mrtva a považuje se den 25. 3. 1943 za den, jež nepřežila. Stejným usnesením byl prohlášen ke stejnému dni za mrtva MUDr. Berthold Storch, lékař, ženatý, židovského náboženství, posledně bytem v Čeladné 7, narozený 10. 10. 1867 v Tovačově, příslušný do Kunčic pod Ondřejníkem. Poslední bydliště měli manželé totiž v Čeladné 7 (bývalé bytovky pro dělníky továrníka Žára). Zde byl sběrný tábor, v němž Židé čekali na

odjezd, až se uvolní místo v některém z nacistických koncentračních táborů. Příslušní byli Žofie a Berthold do Kunčic pod Ondřejníkem, protože ještě než bylo hrubě zasáhnuto do běhu světa, patřila jim dnešní vila Běla, ležící na katastru Kunčic pod Ondřejníkem, což z příslušného usnesení frenštátského okresního soudu není jasné. (Ve vile Běla jsou dnes kanceláře ředitelství Beskydského rehabilitačního centra). Ze „Žárova domu“ v Čeladné 7 doktor Storch někdy tajně odcházel a léčil své pacienty. A ti chodili také k němu. Naposledy zde byla paní Marta Blažková s dcerou ještě v červenci 1942. Asi 9. listopadu 1942 byli Storchovi zařazeni do transportu směr Treblinka. V těch dnech stál vlak celou noc na nádraží v Ostravě. Z odkrytého vagonu vynesli muže, který se otrávil. Povídá se, že místní železničář v něm poznal dr. Storcha. Jeho paní s ním totiž ve stejném vagonu vůbec nemusela být.

Na snímcích poznáváme dr. Storcha (1936) před dnešním léčebným domem Dr. Maye a restaurací „U Sestřiček“ v Beskydském rehabilitačním centru (nahore). Na dalším snímku (zcela vpravo) v rozhovoru se známým ostravským advokátem a poslancem JUDr. Janem Fajfrlíkem, majitelem vily Šárka v Čeladné. Doktor Fajfrlík byl v letech 1927-1929 předsedou Okrašlovacího spolku pro Velké Kunčice, Čeladnou a okolí. Po něm převzal předsednickou funkci Ing. Eduard Šebela. V roce 1937 oslavil dr. Storch v plné svěžesti svoji sedmdesátku. Manžel jeho dcery Irmey Eugen Ger (1900-1962) pracoval v žilinském podniku Sukena, Irma v prodejně Filatelie. Nakonec se vrátila do Kunčic po smrti.

Reprofoto Zdeněk Šrubař

MUDr. Berthold Storch (na snímku mezi lázeňskými pacienty ve třicátých letech) patřil zřejmě k lidem, na které se hned tak nezapomíná. Když v roce 1913 na cestě do Parmovic zabloudil omylem poslanec Masaryk se svým doprovodem do lázní Skalka, dr. Storch zapřáhl a bez řečí odvezl hosty na místo. Když přišla v roce 1927 maminka Holubová se synem Viktorem, že si doktoři nevědí rady s jeho tvrdou boulí za uchem, poradil dr. Storch přikládat na bouli často pytlík horkých otrub. Boule se změnila v absces, s nímž si již chirurg ve Frýdlantu poradil.

Malému nemocnému Štěpánovi Tabáškoví (1919-2010) bylo v dětství velice ouvej a nebýt doktora Storcha, ví bůh, jak by to dopadlo. Dopadlo to tak, že Štěpánek se vyléčil a dr. Storch si zase nic nevzal, protože si „přece nemůže brát od chudého peníze“. A tak maminka Františka zdarma pečovala o hrob jeho dcery Mety až do své smrti v roce 1999. MUDr. Berthold Storch nastoupil zcela jistě do transportu smrti smířen se životem i se svým Bohem. Věřil, že jeho děti přežijí, doufal, že možná přežije i on s manželkou, ale byl příliš velký realista, než by se k tomu upjal. Když ho při nastupování do vagonů od manželky odtrhli, zůstal sám i ve svém uvažování. Měl nesporné morální právo nedovolit zlu, aby ono ukončilo něco tak čistého, jakým byl jeho život. A také je o dr. Storchovi psáno v kronice obce Trojanovice na straně 209: „Ušel potupné a hrozné smrti sebevraždou během transportu“.

PETR ANDRLE

Příště: Čeladenský básník a učitel Josef Kalus

VEZMU DO ČELADNÉ SVÁ VNOUČATA,
aby se podívala na místo, kde dědovi vrátili život a posílili jeho víru v lidi.
(František Carbol, Ostrava - Stará Bělá)

**BESKYDSKÉ
REHABILITAČNÍ CENTRUM**

ČELADNÁ

Léčebně rehabilitační péči hrazenou zdravotními pojišťovnami poskytujeme pacientům po operacích (páteře, srdce a cév, výměnách kloubů), po úrazech, při kloubních a neurologických onemocněních. Rehabilitujeme stavy po mozkové mrtvici. Se slevou nabízíme pobyty pro samoplátce s individuálními fyzioterapiemi a s dalšími procedurami podle aktuálního zdravotního stavu, věku a kondice.

BRC, 739 12 Čeladná 42, tel. 558 616 211, info@brc.cz

www.brc.cz

S330368A

PO STOPÁCH LÉKAŘE JANA MAYE

Letos jsme si připomněli 111. výročí založení Lázní Skalka (1902) doktorem Janem Mayem malou vzpomínkovou akci. Byla prvním drobným pokusem k obnově tradice více než sto let staré. Počátkem 20. století se v Lázních Skalka na pozvání MUDr. Jana Maye scházeli novináři, spisovatelé, malíři a publicisté, kteří chtěli pomoci v propagaci tohoto kouzelného místa a koutu beskydské přírody. A tak mezi hosty jsme mohli tehdy potkat básníka Josefa Kaluse, malíře Jožku Úprku, spisovatele Františka Sokola Tůmu či Viléma Mrštíka a mnohé jiné.

O tom všem a ještě o mnoha zajímavostech se hovořilo na vzpomínkovém dopoledni ve čtvrtek 23. května 2013 v salonku Apartmánového domu Lara. Pozvání vedení BRC a Okrašlovacího spolku Rozhledna přijala například paní Jiřina Mayová, manželka vnuka doktora Maye (na snímku dole upravo). Přišla také paní Eva Šrámková (vlevo), manželka Stanislava Šrámka, syna Raimunda Šrámka, kterého dr. May adoptoval a vydržoval na studiích. MUDr. Raimund Šrámek se mu odvděčil založením nemocnice v Ostravě-Zábřehu.

Konalo se i překvapení. Spisovatel a spoluautor knihy Lékař lidumil Ing. Jiří Jezerský (na prostředním snímku) se účastníkům svěřil se

zajímavým nálezem. Na půdě úřadu, v němž Jan May starostoval, našel lékařskou brašnu, která mu pravděpodobně patřila. Přivezl ji s sebou.

Redaktorka Českého rozhlasu v Ostravě Mgr. Petra Štrýmplová vyzvala ředitele BRC a zároveň předsedu Okrašlovacího spolku

Rozhledna MUDr. Milana Bajgara na procházku do přírody (na horním snímku). Tedy do lázeňského parku, v němž ho na mikrofon zpovídala, co je v areálu lázní původní a co nově postavené.

Milé bylo, že přišel i starosta sousední obce Ing. Tomáš Hrubíš, mimo jiné také proto, že Lázně Skalka byly počátkem minulého století propagovány jako lázně ve Velkých Kunčicích. Známý publicista a blogger Břetislav Olšer dal mimo jiné k dobru vlastní velmi dobrou zkušenost se současnou rehabilitační léčbou, v čemž mu přitakávala i jeho manželka Pavla Olšerová, která je také autorkou

několika fotografií z této strany.

Zajímavou dopolední debatu moderovala Mgr. Andrea Adamová, šéfredaktorka listu Fontána. Poslední „obětí“ Mgr. Štrýmplové se nakonec stal i publicista a spisovatel Petr Andrlé (na spodním snímku), s nímž rozebírala aktuálnost odkazu doktora Maye a jeho přátel. Za rok se rádi sejdem i s těmi, kteří se pro zaneprázdnění omluvili. (le)

PO STOPÁCH LÉKAŘE JANA MAYE...

Dvěma fotografiemi se ještě vracíme ke článku na předchozí straně o vzpomínkovém setkání s novináři. Na levém snímku jsme zachytili publicistu Břetislava Olšera s manželkou Pavlou (t. č. zároveň pacienty BRC), na druhém snímku je zcela vpravo Ing. Tomáš Hrubíš, starosta obce Kunčice pod Ondřejníkem.

NEUVĚŘITELNÉ HISTORKY Z LET 1850 - 1939

aneb **PROČ SE ŘÍKÁ**

Okrašlovací spolek Rozhledna v Čeladné pořádá pro klienty BRC, pro členy spolku a pro občany obcí z okolí v salonku Apartmánového domu LARA vždy ve čtvrtek v 18.30

ROZHLEDNA

III. ročník vlastivědných přednášek - PROGRAM na druhé pololetí 2013

7/ **25. 7. 2013** - PROČ SE ŘÍKÁ **PRŮŠVIH?** Byl to Servác Bonifác Heller (na snímku), který v březnu 1914 odhalil v deníku Národní listy, že národně-sociální poslanec dr. Karel Šviha donáší tajně policii. Švihy se sice zastal Masaryk, ale průšvih už byl na světě. Skutečnost byla ale trochu jiná.

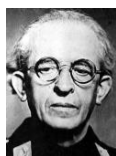
8/ **29. 8. 2013** - PROČ SE ŘÍKÁ **PRAVDA VÍTĚZÍ?** Jak se dostalo toto spojení na prezidentskou standartu? Jde o citaci z Husových dopisů? Jde o zkrácený nápis z husitské korouhve v Jenském kodexu (Veritas Dei Vincit)? Nebo jde o citát z dopisu Jiřího z Poděbrad? Jeho socha s kalichem a se zlatým nápisem Pravda vítězí byla až do 17. ledna 1623 nad průčelím Týnského chrámu. Což bylo dílem Mistra Jana Rokycany (na snímku). Známe onu historii zcela přesně?

9/ **26. 9. 2013** - PROČ SE ŘÍKÁ **MARMAGGIHO AFÉRA?** 6. července 1925 jsme poprvé slavili výročí upálení Jana Husa jako státní svátek. Jenže to se nelíbilo Vatikánu, takže z Prahy spěšně odjíždí papežský nuncius F. Marmaggi. Jenže ono to vše nebylo tak jednoduché. Plné čtyři roky trvalo Msgre. Janu Šrámkovi (na snímku), než pomohl dát vztahy mezi Prahou a Vatikánem na potřebnou úroveň. V roce 1935 se Vatikánu dostalo dokonce i jakési tiché omluvy od československé vlády.

10/ **31. 10. 2013** - PROČ SE ŘÍKÁ **SÁZAVSKÁ AFÉRA?** Jaký byl vlastně legionář Radola Gajda (na snímku) fašista? Jaké materiály sháněl? A proč to s dr. Vorlem na Sázavě nevyšlo? Kdo posléze za 10 000 Kč vykradl sejf ministra obrany? To se děly tehdy věci.

11/ **28. 11. 2013** - PROČ SE ŘÍKÁ **TUKOVA AFÉRA?** Vojtěch Tuka (na snímku) byl popraven 20. srpna 1946. Do té doby se kamarádil s Maďary, s fašisty a prý dokonce sám vyhlásil válku Sovětskému svazu. A napsal (1928) článek Vakuum iuris, což byl průšvih. Mečiarovi to prošlo, Tukovi nikoli. Proč se ale říkalo Tiso - Tuka, jedna ruka? Proč chtěli Angličané revidovat Trianonské smlouvy a připojit jižní Slovensko k Maďarsku? Je toho ještě hodně, co není dostatečně rozebráno.

12/ **19. 12. 2013** - PROČ SE ŘÍKÁ **LEX PRÁŠEK?** Karel Prášek býval ministrem za Rakouska, vysokým činitelem strany agrární, poslancem, ministrem zemědělství a také senátorem. Svehla ho právem odstavil na vedlejší kolej a nechal ho zvolit předsedou Senátu. Jenže Prášek dost kradl. Ze státního. Nejen on. V červnu 1924 byl přijat Národním shromážděním tzv. *Zákon o inkompatibilitě*, který zakazoval například předsedovi Senátu být členem správní rady komerční společnosti a podobně. Stejně byl ten zákon na nic. Právě proto ho přezdívali *Lex Prášek*.

PIKNIK V PARKU

Možná si řeknete, že na pikniku v parku není zas až tak nic divného. Ale při pozornějším prohlédnutí pozadí na fotografii, kterou nám poslala jedna naše čtenářka, zjistíte, že vzadu mezi stromy prosvítá budova léčebného domu Dr. Storcha. Takže se takové tradiční smažení vaječiny dá pojmout docela netradičně. Účastníci tohoto pikniku si prý navíc pochvalovali, že do restaurace U Sestřiček měli pro pivo jen kousek a ještě blíž od tohoto posezení je to k Ferdinandovu prameni. Stinná zákoutí v našem parku přímo vyzývají k posezení a ke spočinutí - stačí si vyhlédnout svou lavičku, vzít si s sebou něco ke čtení, nebo se jen tak zaposlouchat do ptačího zpěvu. (aa)

Z DOPIŠŮ REDAKCI FONTÁNY

Doporučuji léčbu všem, kteří mají o tyto služby zájem

Děkuji za vaše zprávy a časopis. Byl jsem již u vás popáté za sebou a mohu říci jen to, že jsem byl vždy spokojen se vším a doporučuji léčbu všem, kteří mají o tyto služby zájem. Přeji vám co nejvíce spokojených pacientů a doufám, že budou spokojeni, jako jsem byl já.

Josef Sekanina, Šumperk

VŠE NEJLEPŠÍ - BLAHOPŘEJEME!

Tito zaměstnanci a kolegové slaví svá životní výročí

v červenci:

Eva Doleželová - lázně
Lenka Hanousková - tel. ústředna
Václav Chýlek - údržba
Vlasta Chýlková - R2
Pavla Jarošincová - R4
Iveta Magnusková - R7
Ing. Magda Maralíková - kuchyně
Jiří Matýsek, DiS. - lázně
Kateřina Michnová - R4
Radka Nováková - kuchyně
Vendulka Péntesová-Gyurická - R3
Šárka Ricklová - třídní prádla
Marcela Rygolová - R2
Martina Štefková - restaurace
Bc. Lea Švébišová - lázně
Ivana Tymlová - R7
Jakub Urbíš - R7
Yvona Veličková - správa

v srpnu:

Mgr. Anna Biolková - lázně
MUDr. Roman Dudys
Lubica Jílková - R8
Magda Kuchařová - lázně
Dáša Kuttlerová - R7
Lubomír Machálka - správa
Martina Murasová - R2
Bc. Jan Neuwirth - lázně
MUDr. Michaela Plucnarová
Miroslava Pustková - R9
Marcela Růžičková - R8
MUDr. Zdeněk Soška
Silvie Strnadlová - lázně
Jitka Štulcová - R8
Radoslava Uličníková - lázně
Ivana Vaňková - R7
Radka Vávrová - R8
Jana Zemanová - R3

Čeladenská FONTÁNA.

Nepravidelný zpravodaj Beskydského rehabilitačního centra v Čeladné. Redakce: **Mgr. Andrea Adamová.**

Redakční rada: **Dobroslava Havránková, Alena Jančurová, Věra Machálková.**

Adresa redakce: Beskydské rehabilitační centrum, s.r.o., 739 12 Čeladná 42.

Grafická úprava: A. Adamová. Tisk ME® a René Daubner - APRO Bruntál.

Distribuce dle rozdělovníku, v PDF ke stažení na adrese www.brc.cz. Zájemcům zašleme každé vydání na e-mail.

Toto číslo vyšlo v červnu 2013 v nákladu 600 výtisků.